23.1.2023

Ympäristöministeriö
Erityisasiantuntija Ilona Latsa
Hallitussihteeri Jenni Korhonen-Pereira Coutinho

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle,

HE 308/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

Ympäristövaliokunnan 19.1.2023 pidetyssä kuulemisessa pyydettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Metsästys

1) Onko mahdollista yhteen sovittaa metsästys ja muu virkistyskäyttö ajankäytöllistä jaottelua hyödyntäen ja miten metsästyksen salliminen vaarantaa luontotyyppien suojelun?

Kansallispuistoissa on nykyisen luonnonsuojelulain (1096/1996) 13 §:n sekä uuden, kesällä voimaan tulevan luonnonsuojelulain (9/2023) 49 §:n mukaan kielletty luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen ja hätyyttäminen sekä niiden pesien hävittäminen. Hirven ajo on kuitenkin kansallispuistoissa sallittu nykyisen luonnonsuojelulain 15 §:n mukaisesti Metsähallituksen luvalla, ja uuden luonnonsuojelulain 50 §:n mukaan hirven ajo kansallispuistossa ei enää jatkossa edellyttäisi Metsähallituksen lupaa. Nykyisen luonnonsuojelulain 16 §:n ja uuden luonnonsuojelulain 55 §:n mukaan metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetun kuntalaisen oikeudesta metsästää kansallispuiston alueella säädetään erikseen lailla. Metsästys on siten Etelä-Suomen kansallispuistoissa pääsääntöisesti hirven ajoa lukuun ottamatta kielletty ja Pohjois-Suomen kansallispuistoissa metsästys on puistojen perustamissäädöksissä erikseen sallittu paikallisille asukkaille.

Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset on annettu erillisessä asetuksessa (932/1981), jonka säännökset vastaavat sisällöllisesti voimassa olevan luonnonsuojelulain säännöksiä. Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset on tarkoitus päivittää uuden luonnonsuojelulain mukaisiksi erillisessä, parhaillaan eduskunnan käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä (HE 270/2022 vp).

Kansallispuistot perustetaan luonnonsuojelulain mukaisesti lailla. Kansallispuistojen perustamissäädöksissä on mahdollista säätää erikseen metsästyksen sallimisesta sekä metsästyksen rajoittamisesta alueellisesti tai ajallisesti. Metsästyksen alueellisia rajoituksia on käytetty kävijäturvallisuuden varmistamiseksi esimerkiksi Sallan, Pallas-Yllästunturin ja Pyhä-Luoston kansallispuistoissa, joissa metsästys on Etelä-Suomen kansallispuistoista poiketen paikallisille asukkaille sallittu. Mahdollisuus turvalliseen liikkumiseen kansallispuistoissa on noussut esiin mm. Sallan kansallispuistoa koskevassa hallituksen esityksessä HE 104/2021vp ja lainsäädännön arviointineuvoston siitä antamassa lausunnossa (VN/3045/2021-VNK-2). Arviointineuvosto kiinnitti lausunnossaan vakavaa huomiota siihen, ettei Sallan kansallispuistoa koskevassa hallituksen esityksessä HE 104/2021 vp oltu riittävästi arvioitu kansallispuiston kävijämäärän kasvun ja metsästyksen sallimisen aiheuttamia turvallisuusriskejä luonnossa liikkujille. Lausunnossaan arviointineuvosto totesi, että esityksessä tulisi arvioida turvallisuusriskejä esimerkiksi alueella käytettyjen eri metsästysmuotojen, metsästyksen ajoittumisen sekä reittien sijoittumisen perusteella.

Tiilikkajärven kansallispuistossa metsästys on muiden Etelä-Suomen kansallispuistojen tapaan hirven ajoa lukuun ottamatta kielletty sekä luonnonsuojelullisista että virkistyskäytöllisistä syistä. Nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa ei ole valmisteluvaiheessa arvioitu metsästyksen sallimisen aiheuttamia turvallisuusriskejä alueen virkistyskäyttäjille. Ehdotus kansallispuiston laajentamiseksi on laadittu siten, että laajat hirven- ja pienriistan metsästysmahdollisuudet valtion mailla ja paikallisten metsästysseurojen toimintamahdollisuudet säilyvät kansallispuiston ulkopuolella. Metsästyksen sallimiselle Tiilikkajärven kansallispuistossa tai sen osissa ei siten ole tarvetta tai perustetta.

Hyvin suunniteltuna ja toteutettuna metsästys ei välttämättä vaaranna luontotyyppien suojelua. Kansallispuistojen perustamistarkoitus kuitenkin kattaa luonnon monimuotoisuuden turvaamisen luontotyyppien suojelua laajemmin. Kansallispuistoissa säilytetään Suomen luonnon arvokkaimpia alueita, niiden eliölajistoa, luontotyyppejä sekä maisemallisia erityispiirteitä. Kansallispuistot säilytetään mahdollisimman luonnontilaisina ja tarkoituksena on mahdollistaa alueiden luontainen kehitys. Kansallispuistoissa ihmisen vaikutuksen luontoon tulisi olla mahdollisimman vähäinen ja niissä lajien välisiä suhteita sekä eliölajien kantojen runsautta sääntelevät ensisijaisesti vain luonnon omat prosessit. Metsästys on kansallispuistojen luonnontilaisuuden ja lajisuojelullisen tavoitteen kanssa ristiriidassa ja siksi pääsääntöisesti kansallispuistoissa kielletty. Kaikki eliölajit, myös metsästyslain mukaiset riistaeläimet ja rauhoittamattomat eläimet, ovat kansallispuistoissa rauhoitettuja.

2) Olisiko lainsäädännössä tarvetta muutoksille metsästyksen suhteen?

Metsästyksen sääntelyä luonnonsuojelualueilla on tarkasteltu luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä metsästys ja lajisuojelu -alatyöryhmässä. Alatyöryhmän työn pohjalta uudessa luonnonsuojelulaissa on sujuvoitettu esimerkiksi hirven ajoa sekä vieraslajien, erityisesti lintulajien pesinnän turvaamisen kannalta haitallisten lajien eli minkin ja supikoiran, poistamista kansallispuistoissa ja muilla luonnonsuojelualueilla. Yleinen kansallispuistojen eläinten tappamis- ja hätyyttämiskielto on kuitenkin sisällytetty myös uuteen luonnonsuojelulakiin. Kansallispuistoissa metsästyksen rajoittaminen on perusteltua luonnonsuojelullisista ja virkistyskäytöllisistä syistä eikä kansallispuistoja koskevassa lainsäädännössä ole tarvetta metsästystä koskeville muutoksille. Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset on tarkoitus päivittää uuden luonnonsuojelulain mukaisiksi erillisessä, parhaillaan eduskunnan käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä (HE 270/2022 vp).

3) Miten metsästyskielto haittaa kansallispuiston perustamistarkoituksen toteutumista?

Kansallispuiston metsästyskielto ei estä perustamistarkoituksen toteutumista, vaan päinvastoin tukee kansallispuiston luonnonsuojelullisten tavoitteiden toteutumista erityisesti lajisuojelun ja alueen luonnontilaisuuden edistämisen osalta.

Jos jokin laji kansallispuistossa olisi haitallinen kansallispuiston suojeluarvoille ja perustamistarkoitukselle, lajin vähentäminen olisi kansallispuistossa mahdollista Tiilikkajärven kansallispuiston nykyisten rauhoitussäännösten sekä uuden luonnonsuojelulain mukaisten rauhoitussäännösten nojalla. Kansallispuistossa on mahdollista poikkeusluvalla vähentää kasvi- ja eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos ne ovat liian runsaslukuisia tai muutoin vahingollisia. Vakiintuneen käytännön mukaan säännös koskee tilanteita, joissa lajin yksilöiden vähentämisen tarvetta tarkastellaan luonnonsuojelualueen suojeluarvojen turvaamisen lähtökohdista käsin. Arvioinnin lähtökohtana tulee olla aina kyseisen alueen suojelutavoitteista lähtevä tarve ja suojeluarvoille aiheutuva merkittävä haitta.

Jatkuvan kasvatuksen havaintoalue

1) Voisiko ympäristöministeriö vastata jatkuvan kasvatuksen alueesta esitettyihin kommentteihin, joita Suomen luonnonsuojeluliitto osaltaan jo kuulemisessa kommentoi?

Ympäristövaliokunnan kuulemisessa 19.1.2023 esitettiin useita kommentteja jatkuvan kasvatuksen havaintoalueesta, sen merkityksestä ja Tiilikkajärven kansallispuiston esitetyn laajennuksen vaikutuksesta alueen tutkimustoimintaan. Ympäristöministeriö vastaa näihin tarkemmin ympäristövaliokunnalle 26.1.2023 mennessä toimitettavassa vastineessa. Ympäristöministeriö toteaa nyt lyhyesti seuraavaa:

Esitetty Tiilikkajärven kansallispuiston laajennus kattaisi yhteensä noin 1285 hehtaaria eli noin neljäsosan kokonaisuudessaan 5000 hehtaarin laajuisesta Metsähallituksen jatkuvan kasvatuksen havaintoalueesta. Havaintoalue on perustettu vuonna 2019 ja alueelle on perustettu yhteensä 18 pienialaista (noin 4 ha) kestokoealuetta, joista 8 kokonaan ja yksi osittain sijoittuu esitetylle kansallispuiston laajennusalueelle. Havaintoalueen nuoren iän huomioiden tutkimusta ja mittauksia on ehditty tehdä alueella alle neljän vuoden ajan, eikä kansallispuiston laajentaminen osalle havaintoaluetta siten johtaisi pitkien aikasarjojen menettämiseen. Jatkuvan kasvatuksen havaintoalue rajautuu pohjois- ja itäreunaltaan valtion metsätalousmaihin. Kansallispuiston laajennusesityksen sisälle menetettävää pinta-alaa, käsittelyvyöhykkeitä ja kestokoealueita voisi olla mahdollista korvata näillä metsätalousmailla, jos havaintoalueen säilyttämistä ja tutkimuksen jatkamista kansallispuistorajauksen ulkopuolelle jäävällä noin 3700 hehtaarin laajuisella havaintoalueella ei katsottaisi perustelluksi.